

Innst. S. nr. 227

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument nr. 12:15 (2003-2004)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om grunnlovsforslag fra Ågot Valle, Siri Hall Arnøy, Øystein Djupedal, Rolf Reikvam og Hallgeir H. Langeland om endringer i Grunnloven §§ 1, 3, 12-14, 16-22, 25-31, 62, 67-69, 74-81, 86 og 112, om opphevelse av Grunnloven §§ 4-9, 11, 23, 24, 32, 34-37, 39-41, 43-48, om ny § 113 og om endring av Grunnlovens overskrift. (Innføring av republikansk statsform)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunn

Ovennevnte grunnlovsforslag, som er fremmet av representantene Ågot Valle, Siri Hall Arnøy, Øystein Djupedal, Rolf Reikvam og Hallgeir H. Langeland, tar sikte på å gjennomføre endringer i Grunnloven slik at Norge kan endre sin formelle styreform fra monarkisk til republikansk.

Forslagsstillerne viser til at alle er født med de samme rettigheter og plikter i samfunnet. Dette prinsippet bør være ledende for hvordan vi utformer samfunnet, også når det gjelder rollen som statsoverhode for Norge.

Vervet som landets statsoverhode bør ifølge forslagsstillerne ikke kunne oppnås gjennom arv, men gjennom en demokratisk prosess. Utnevnelsen kan skje på forskjellig vis, men den bør uansett ha en demokratisk forankring. Dette er forslagsstillerne prinsipielle utgangspunkt for forslaget, og er uavhengig av hvordan kongehuset skjøtter sine oppgaver.

Bare de strengt nødvendige endringene er tatt med i forslaget. De oppgavene som etter den någjeldende Grunnloven er lagt til kongen, vil etter forslaget ligge hos regjeringen og eventuelt en president.

Forslagsstillerne viser til at en innføring av republikk forutsetter forutgående folkeavstemning fordi spørsmålet republikansk eller monarkisk statsform er av stor viktighet for folket og landet. Dette er en prosess som må skje i forkant og uavhengig av de nødvendige endringene i Grunnloven. Dessuten ble landets nåværende monarki innført etter folkeavstemning. Folkeavstemning om landets statsform må derfor kunne anses som en konstitusjonell sedvane.

Forslagsstillerne foreslår at en innføring av republikk skjer umiddelbart dersom den blir vedtatt. Kongen og hans familie må innrømmes rimelige økonomiske kompensasjonsordninger av Stortinget.

Forslagsstillerne er av den oppfatning at en president kun bør tillegges titulære funksjoner tilsvarende de kongen har i dag. Valg av president kan skje i henhold til en egen lov for presidenten der presidenten velges i alminnelige valg, eller at Stortinget oppnevner vedkommende. Forslagsstillerne ser også for seg muligheten av ikke å ha president, fordi en visestatsminister, eventuelt også en viseutenriksminister tar seg av de mer titulære funksjoner ved representasjoner og lignende.

Forslagsstillerne vil at Grunnlovens overskrift endres fra "Kongeriget Norges Grundlov" til "Grundlov for Norges Rige".

Forslaget går ut på at § 1 skal lyde:

"Norge er en fri, selvstendig, udelelig og uavhengelig Republik."

Forslaget innebærer at "Republikk" erstatter "Rige" i gjeldende bestemmelse. Etter forslaget sløyfes andre setning i § 1 som lyder:

"Dets Regjeringsform er innskærket og arvelig monarkisk."

Forslagsstillerne vil at overskriften til kapittel B skal lyde:

"Om den udøvende Magt".

Det er fremmet to alternative forslag til § 3:

Alternativ 1:

"Den udøvende Magt er hos Regjeringen."

Alternativ 2:

"Den udøvende Magt er hos Regjeringen og Præsidenten. Nærmere Bestemmelser om Præsidenten gives ved Lov."

Forslaget går videre ut på at ordet "Kongen" som er nevnt i en rekke bestemmelser i Grunnloven, erstattes med ordet "Regjeringen".

Forslaget innebærer også at ordet "Statsraadet" i flere bestemmelser erstattes med "Regjeringen".

For øvrig foreslår forslagsstillerne at flere av bestemmelsene i Grunnloven som vedrører Kongen, oppheves. Dette gjelder §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 23, 24, 32, 34, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47 og 48.

"Ny § 113 skal etter forslaget lyde:

De som paa det Tidspunkt ere Medlemmer af Statsraadet, overtager Regjeringens Funktioner efter den forandrede Grundlov.

Hvor der i gjældende Love tillægges Kongen nogen Myndighed, tilfalder denne fremtidigt Regjeringen."

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Svein Roald Hansen og Ivar Skulstad, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Lodve Solholm, fra Høyre, Per-Kristian Foss, fra Sosialistisk Venstreparti, Aud Herbjørg Kvalvik, fra Kristelig Folkeparti, Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Lars Peder Brekk, viser til at tilsvarende forslag om innføring av republikk har vært oppe til

behandling og avvist i Stortinget en rekke ganger, senest i 2004.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, konstaterer at monarkiet har en bred oppslutning i den norske befolkning. Det har derfor ikke skjedd noe som skulle foranledige endring i det standpunkt Stortinget har inntatt tidligere.

Monarkiet i Norge ble i sin tid innført etter folkeavstemning. Dersom det en gang i fremtiden skulle komme på tale å endre styreform, er dette etter flertallets syn et spørsmål der folket gjennom en folkeavstemning må få sin tilråding.

Flertallet finner derfor ikke å kunne bifalle det fremlagte forslag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at det er prinsipielt galt at posisjonen som statsoverhode går i arv istedenfor å være resultat av en demokratisk prosess. På denne bakgrunn anbefaler dette medlem at forslaget bifalles.

Dette medlem vil likevel understreke at kongehuset er valgt av folket i en folkeavstemning, og deler betraktningen fra komiteens flertall om at folket gjennom folkeavstemning bør få gi sin tilråding dersom det skulle bli tilstrekkelig flertall på Stortinget for en endring av styreform.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Dokument nr. 12:15 (2003-2004) - grunnlovsforslag fra Ågot Valle, Siri Hall Arnøy, Øystein Djupe-dal, Rolf Reikvam og Hallgeir H. Langeland om endringer i Grunnloven § 1, § 3, alternativ 1, §§ 12-14, 16-22, 25-31, 62, 67-69, 74-81, 86 og 112, om opphevelse av Grunnloven §§ 4-9, 11, 23, 24, 32, 34-37, 39-41, 43-48, om ny § 113 og om endring av Grunnlovens overskrift. (Innføring av republikansk statsform) – bifalles.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument nr. 12:15 (2003-2004) - grunnlovsforslag fra Ågot Valle, Siri Hall Arnøy, Øystein Djupe-dal, Rolf Reikvam og Hallgeir H. Langeland om endringer i Grunnloven § 1, § 3, alternativ 1 og 2, §§ 12-

14, 16-22, 25-31, 62, 67-69, 74-81, 86 og 112, om opphevelse av Grunnloven §§ 4-9, 11, 23, 24, 32, 34-37, 39-41, 43-48, om ny § 113 og om endring av

Grunnlovens overskrift. (Innføring av republikansk statsform) – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 29. april 2008

Lodve Solholm

leder

Berit Brørby

ordfører

